

Profesionalizmus z perspektívy sestier

Katarína Žiaková

25.4. 2025

odborná konferencia s mezinárodní účastí: SESTRA 2025

ÚVOD

- Z definícií profesionalizmu vyplýva, že profesionalita je multidimenzionálny konštrukt, zahŕňa množstvo rôznych atribútov a tieto identifikujú a definujú ošetrovateľskú profesiu alebo profesionála (Miller 1988; Johnson 2015; De Braganca, Nirmala 2017).
- Najčastejšie je spomínaný špecifický súbor vedomostí, správania a postojov, ktoré sa nadobúdajú v procese profesijnej socializácie. Reflektuje profesijné, legislatívne princípy, predpisy a štandardy dôležité pre výkon klinickej praxe (Miller, Adams, Beck 1993; RNAO 2007).
- Profesionalita je základným kameňom poskytovania kompetentnej, bezpečnej a efektívnej starostlivosti, ktorá zahŕňa vzájomnú interakciu s pacientom, rodinou, komunitou a zdravotníckym tímom (WHO, 2020).

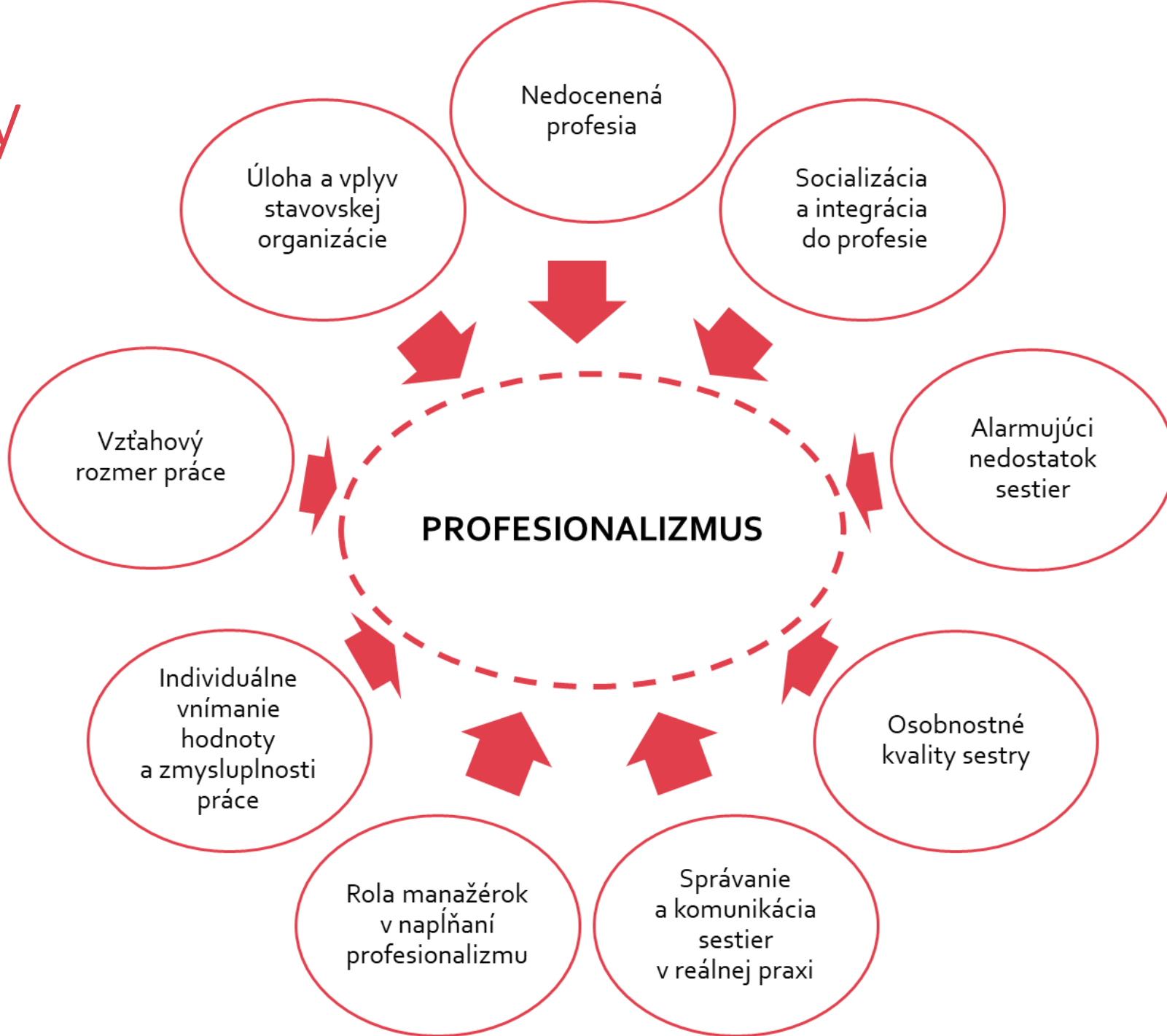
ÚVOD

- V našom sociokultúrnom kontexte pociťujem nedostatok reflexie tejto témy, a to aj napriek tomu, že v praxi a ošetrovateľskej literatúre sa stretávame s pojmami ako profesionalita, profesionálne správanie, profesionálne poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti, profesionálna komunikácia alebo prístup.
- Ich obsah v literárnych zdrojoch zostáva nejasný a v praxi často nenaplnený.
- **Cieľ:** Zistiť ako sestry manažérky, sestry s pokročilou praxou, sestry z ADOS interpretujú profesionalizmus/profesionalitu v našom sociokultúrnom kontexte.

Metodológia

- **Dizajn:** Kvalitatívna interpretatívna štúdia
- **Súbor participantov:** 24 sestier (7 s pokročilou praxou (SP), 7 manažérok (SM), 10 z ADOS (SA))
- **Zber dát:** Pološtruktúrované rozhovory, nahrávané na diktafón, priemerná dĺžka 42 min.
- **Analýza dát:** Reflexívna tematická analýza (Braun, Clark, 2022), Atlas.ti
- **Etické aspekty:** EK JLF UK 79/2021, informovaný súhlas participantov

Výsledky

Socializácia a integrácia do profesie

- „...ona ma naučila...pekne sa správala k pacientovi, bola zručná, mala vedomosti, ale aj ten ľudský prístup, aj ku mne ako ku mladšej sestre....aj keď som dačo pokazila, nikdy ma neponižovala..." (SP₄).
- „... pozornosť vo vzdelávaní sa venuje najmä nemocničnej starostlivosti. Sú aj iné sestry, že by, že by sa viac možno sledovalo aj to, že čo robia aj iné sestry a jak musia fungovať aj proste že by to bolo viac také komplexné všetko. Nie je len sestra v nemocnici ale aj inde... (SA₉)"

- **Proces socializácie** ► prispôsobenie sa novým rolám a zodpovednostiam.
- **Mentori** ► vitálny komponent profesionálnej prípravy.
- **Adaptačný proces** ► veľmi dôležitá etapa integrácie do profesie ► pomoc najbližších kolegyň ► túžba zlepšovať alebo naopak strata motivácie.
- **Celoživotné vzdelávanie** ► cesta sebarozvoja, profesionálneho rastu a formovanie profesionálnej identity.
- K **vzdelávaniu** sa však vyjadrujú kriticky ► obsah, metódy.
- **Skúsenosti** ► ich výkon stáva je plynulý, flexibilný a vysoko účinný.

Individuálne vnímanie hodnoty a zmysluplnosti práce

- „...A on mi hovoril:...všetky ste tam také zlaté sestry. Ja keď budem chodiť tade budem o vás hovoriť..." (SA2)
 - „... tých dvadsať ľudí čo som si prešla sú spokojní a tešia sa, že prídem zajtra. To je pre mňa asi tá najväčšia motivácia. A finančná samozrejme ale opakujem nie je to na prvom mieste..." (SA4)
 - „...pacient je spokojný, že vlastne či ho informujem, či ...sa k nemu empaticky správam, dokážem ho rozosmiať..." (SP2)
-
- **Spokojnosť pacientov** a pozitívne výsledky v oblasti ich zdravia ► preukázaná profesionalitu.
 - **Dôležitosť práce pre iných** ► zmysluplná práca pre nich.
 - Spokojnosť a zároveň **motivácia** ► podnecuje k poskytovaniu ešte kvalitnejšej profesionálnej starostlivosti.

Rola manažérok v napíňaní profesionalizmu

- „...v zahraničí sa nestalo, že by vedúca sestra riešila kde tečie vodovodný kohútik, kde tečie umývadlo" (SP₂)
 - „...si robí svoje vlastne vo svojom kumbále, svoju robotu, nemá dosah a nemá prehľad, čo sa urobí..." (SP₆)
 - „...nemáte na tom pracovisku takých, ktorí si vás zastanú pred tými lekármi... svoj názor nepovedia" (SP₄).
 - "... mávať sedenia, kde by si teda povedali, aké sú problémy, čo by sme chceli riešiť... ako kolektívne... (SP₂)
-
- Pomoc, **podpora** a vedenie **manažérkami** ► udržiavanie profesionalizmu.
 - Vytváranie vhodných pracovných podmienok, otvorenú komunikáciu, upevňovanie vzťahov, spoločné riešenie problém, ohodnotenie práce, zastať sa personálu (konflikt s lekármi).
 - Pozitívne **pracovná klíma** ► lepšej spolupráci, zlepšuje organizáciu práce, znižuje riziko komplikácii náhleho výpadku personálu.

Nedocenená profesia

- **Nízky status sestier** v spoločnosti ► nedocenený význam.
- **Pandémia COVID-19** to celkovo nezlepšila.
- **Pretrvávajúce biomedicínskeho modelu** starostlivosti, dominancia medicíny, tradície a stereotypy ► neposkytujú možnosť niečo zmeniť ► frustrujúca a potláčanie profesionálneho rozvoja.
- **Finančná ohodnotenie** práce sestry zodpovedá nízkemu statuse ► oslabuje záujem o prácu a zvyšuje odchody sestier z profesie.
- **Mediálny obraz** o sestrách vytvárajú seriály z nemocničného prostredia ► negatívne ovplyvňujú status a imidž sestier.

- „...ju dehonestujú, najmä spoločnosť, politici, verejnosť, lekári. Nikto si tú sestru neváží...“ (SP₂)
- „... sme tam krásne, vyšperkované, so svojimi osobnými problémami, s nalakovanými nechtami a máme kadejaké vzťahy s lekármi a nič iné tam nerobíme a toto podľa mňa dáva strašne negatívny obraz o nás...“ (SM₃)

Úloha a vplyv stavovskej organizácie

- „...myslím, že by mali tiež trošku zapracovať...majú na to prostriedky, páky, všetko, aby vedenie tých ľudí mohlo motivovať...pritiahnúť aj nových alebo tých čo sú...vedieť ich podporovať...“ (SP7).
- „...napriek tomu, že zastrešuje to kontinuálne a celoživotné vzdelávanie je skôr len taký ten kontrolný orgán. Lebo keď nesplníte tie kredity tak potom vám z toho idú nejaké sankcie a tak. Takže beriem to skôr ako kontrolný ale nie ako nástroj na zlepšenie profesionality u ošetrovateľského personálu...“ (SM2)
- **Posilňovanie** profesionalizmu ► Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek.
 - väčšia **angažovanosti** cez médiá a sociálne siete, napriek aktivitám MZ SR neponúka riešenie ► očakávania sestier nie sú naplnené.
- Komora sestier a pôrodných asistentiek ► **nevýrazné postavenie** oproti iným profesijným (Slovenskej lekárskej komore).
- Poučenie sa a **príprava na riešenie** situácií ako bola pandémia COVID-19.

Diskusia

V našom sociokultúrnom kontexte sa sestry stretávajú s výzvami, ktoré ohrozujú profesionalizmus:

- nedostatok **profesionálnej úcty**
- **vysoké pracovné zaťaženie a nedostatok personálu, nedostatočné finančné ohodnotenie**, (Tamata, Mohammadnezhad, 2023, Pursio et al.2023)
- **nevhodné pracovné podmienky** (Rivaz et al. 2017)
- **rušivé pracovné prostredie a potláčanie** progresivizmu (Valizadeh et al.2018).
- **nepochopenie potreby vysokoškolského systému vzdelávania**, pozíciu a úlohy sestry s pokročilou praxou
- zasahovanie **do riadenia odboru nesystémovými zmenami** najmä zo strany lekárov a politickými rozhodnutiami (Papathanassoglou et al. 2012).

Diskusia

MZ SR, zdravotnícke zariadenia:

- vytvoriť **podmienky pre autonómny výkon** profesie sestra tak, aby mladí ľudia začali prejavovať o ňu dostatočný záujem
- zabezpečiť **zdravé a bezpečné pracovné prostredie**
- vytvárať podmienky pre možnosti **profesionálnej kariéry**

Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek:

- stať sa **silným zástupcom profesie a náležite zastupovať** vo všetkých otázkach sestry a pôrodné asistentky pred vládou, parlamentom, mimovládnyimi organizáciami, inými právnickými a fyzickými osobami, pred verejnosťou
- stanovovať **vstupné požiadavky a štandardy**, podporovať **hodnoty, presvedčenia, identitu** povolania a zabezpečiť **zákonné právo** na výkon praxe.

Pedagógovia:

- posilniť najmä **postojovú dimenziu**, posilňovanie **profesijnej identity** tvorením erudície (teoretickej i praktickej) ktorá je **predpokladom autonómie a zodpovednosti** pri výkone povolania.

Záver

Status a imidž a profesie môžu pozdvihnúť iba samotné sestry.

Hlas sestier by malo byť v spoločnosti viac počut.

LITERATÚRA

- ADAMS, D., B. K. MILLER, and L. BECK. Professionalism behaviors of hospital nurse executives and middle managers in 10 Western States. In: *Western Journal of Nursing Research*. 1996, **18**(1), 77–88.
- BRAUN, V., CLARKE V. Thematic analysis: A practical guide. Sage Publications, 2022.
- DE BRAGANCA, A. V., and R. NIRMALA. Professionalism among nurses: a concept analysis. In: *International Journal of Business and Management Invention*. 2017, **6**(7), 60–66.
- MILLER, B. K. A model for professionalism in nursing. *Today's OR Nurse*. 1988, **10**(9), 18–23.
- JOHNSON, J. A. Nursing Professionalism: Innate, Taught, or Caught? In: *Journal for Nurses in Professional Development*. 2015, **31**(2), 114–115.
- RIVAZ et al. Adequate Resources as Essential Component in the Nursing Practice Environment: A Qualitative Study. *J Clin Diagn Res*. 2017, **11**(6):ICo1–ICo4.
- Registered Nurses' Association of Ontario. *Professionalism in Nursing* [online]. Toronto, Canada: Registered Nurses' Association of Ontario. Dostupné z: https://rnao.ca/sites/rnao-ca/files/Professionalism_in_Nursing.pdf

LITERATÚRA

- PAPATHANASSOGLU, E. D. et al. Professional autonomy, collaboration with physicians, and moral distress among European intensive care nurses. American Journal of Critical Care. 2012, **21**(2):e41-52.
- PURSIO, K., KANKKUNEN, P., KVIST, T. Nurse managers' perceptions of nurses' professional autonomy-A qualitative interview study. Journal of Advanced Nursing. 2023 Jun 19. doi:10.1111/jan.15744.
- TAMATA, A.T., and M. A. MOHAMMADNEZHAD. A systematic review study on the factors affecting of nursing workforce in the hospitals. Nursing Open. 2023, **10**(3):1247-57.
- VALIZADEH, L. et al. Threats to nurses' dignity and intent to leave the profession. Nursing Ethics. 2018, **25**(4), 520–531.
- WHO – World Health Organization . State of the world's nursing 2020: investing in education, jobs, and leadership. Geneva, 2020. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/campaigns/www-file:///d:/Desktop/9789240003279-eng-1.pdf>

KATARÍNA ŽIAKOVÁ
A KOLEKTÍV

PROFESIONALIZMUS A ETIKA
V OŠETROVATEĽSTVE

UNIVERZITA
KOMENSKÉHO
V BRATISLAVE

Ďakujem za pozornosť

Profesionalizmus a etika v ošetrovateľstve
KEGA 008UK-4/21

Juraj Čáp
Dominika Kohanová
Ivana Bóriková
Martina Tomagová
Michaela Mietová
Radka Kurucová
Elena Gurková

